

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres ref.
17/1829-

Vår ref.
17/1159-8 671.0/AREL

Dato:
Oslo, 18.09.2017

Innspill til revideringen av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning

Sammendrag

Landsorganisasjonen i Norge viser til deres brev av 08.05.2017 angående ovennevnte.

LO har tidligere uttalt seg positiv til regjeringens arbeid med å utvikle en langtidsplan (LTP) for forskning og høyere utdanning og ambisjonene om å bygge gode forsknings- og utdanningsmiljøer. Det vil bidra til å sikre større grad av langsiktighet og forutsigbarhet i forskning og høyere utdanning.

De forskningspolitiske målene som er formulert i dagens LTP handler om å løse store samfunnsutfordringer, styrket konkurransekraft og innovasjonsevne og utvikling av fagmiljøer av fremragende kvalitet.

For LO er det viktig å sikre en fri og uavhengig forskning og styrke grunnforskningen med flere frie midler. Slik kan forskningsmiljøene ivareta sitt samfunnsoppdrag og samtidig legge til rette for kommersiell utnyttelse av forskningsresultater. Forskning har betydning for å styrke den faglige beredskapen for demokrati, humanisme og dannelses. Samtidig er forskning avgjørende for å skape flere arbeidsplasser, øke verdiskapingen og omstillingsevnen i økonomien.

LO mener at målet om relevans i forskningen må styrkes. LO er derfor imot forslaget fra en ekspertgruppe om å flytte 2 mrd kroner til fremragende forskningsmiljøer, fra eksisterende forskningsområder som skal løse de store samfunnsutfordringene og bidra til å øke konkurransekraften og innovasjonsevnen i Norge. Dypest sett må det være et sentralt mål at offentlig finansiert forskning bidrar til å fremme de sentrale mål for samfunnsutviklingen. Dette fremstår som særlig viktig i en tid der massearbeidsløshet preger store deler av Europa, den internasjonale utvikling fremstår som svært krevende og der våre samfunn står overfor kjempeutfordringer knyttet til klima og miljøspørsmål, og digitaliseringens muligheter og utfordringer. LO mener at forskning må bidra til å realisere dette gjennom tematiske og strategiske prioriteringer. Samtidig er det ingenting i veien for at det kan settes krav om at en samfunnsrelevant forskning også må være av høy kvalitet eller fremragende.

LO mener at forskning på arbeidslivet og særlig den norske arbeidslivsmodellen er for lite prioritert i dagens langtidsplan. LO vil derfor foreslå et nytt forskningsprogram ”Arbeidsliv 2030”. Arbeidsliv 2030 er et forslag om nytt nasjonalt og partsbasert forskningsprograminitiativ mellom arbeidslivets hovedorganisasjoner og myndighetene, sentralt og regionalt. Programmet skal gå i perioden 2019-2030. Arbeidsliv 2030 skal gjennom forskning på partsbasert medvirkning bidra til økt kunnskap om utvikling og omstilling av norsk arbeidsliv med vekt på økt produktivitet og verdiskaping. Fokus rettes mot virksomhetsinterne og nettverksbaserte innovasjonsprosesser, men også forskning på den norske arbeidslivsmodellens virkemåte på samfunns- og arbeidsplassnivå.

På samme måte som langtidsplanen (LTP) har definert noen mål for forskningspolitikken, mener LO at regjeringen også må definere noen overordnede mål for høyere utdanning. LTP bør også gjenspeile tittelen og legge mer vekt på høyere utdanning, og koblingen mellom høyere utdanning og forskning. En slik kobling er jo helt avgjørende for forskningsbasert utdanning. LTP må også ta inn et tydeligere perspektiv på høyere utdanning og arbeidslivet. Det handler om både samarbeid og muligheten for å styrke erfaringsbasert utdanning. De viktigste utdanningspolitiske målene for LO vil være mål om (1) likeverdig tilgang til høyere utdanning og at sosiale-, geografiske-, etniske- og kjønnsforskjeller utjevnes i rekruttering til høyere utdanning, (2) at overordnet styring og finansiering av utdanningssektoren skal være et offentlig ansvar, (3) at høyere utdanning må ivareta både disiplinfag, profesjonsfag og yrkesfag, med høy kvalitet og arbeidslivsrelevans, (4) at vitenskapelig personell og ansatte ved institusjonene må gis gode arbeidsforhold med faste hele stillinger, (5) at universitets- og høgskoleutdanningens faglige innhold, kvalitet, omfang og lengde må samsvare med faglige vurderinger og samfunnets behov, (6) at demokratiet ved universiteter og høgskoler må styrkes og (7) at det blir et tettere samarbeid med arbeidslivet, og mer praksis i studiene.

Målet om relevans i forskningen må styrkes

Regjeringen har i revideringen av LTP fått innspill fra produktivitets-kommisjonen, og fulgt opp dette med å sette ned en ekspertgruppe som har sett på fordeling av forskningsmidler og justering av forskningsmålene.¹ Ekspertgruppen foreslår at forskningsbevilgningene skal legge avgjørende vekt på prioritering av fremragende fagmiljøer. Regjeringen har sagt at man ønsker å bruke disse innspillene i beslutningsgrunnlaget for arbeidet med den nye LTP.

En slik omlegging av forskningspolitikken, vil føre til store budsjettmessige endringer i forskningsbevilgninger. Ekspertgruppen foreslår at fremragende forskning skal prioriteres når det gjelder tildelinger av forskningsmidler fra både Norges forskningsråd (potensielt 1,4 mrd) og departementene (0,5 mrd).

LO oppfatter dette som et ønske om å sette utvikling av fremragende fagmiljøer foran målene om å løse store samfunnsutfordringer og styrke konkurransekraften og innovasjonsevnen. LO mener derimot at vi trenger forskning og utviklingsarbeid (FoU) som kan styrke kunnskapsgrunnlaget og muligheten for å løse de store samfunnsutfordringene, og vi trenger FoU som kan bidra til økt verdiskaping og innovasjon i norsk arbeids- og næringsliv, og slik legge grunnlaget for trygge og gode arbeidsplasser i Norge.

LO er sterkt kritisk til ekspertgruppens forslag om offentlige midler (ca 2 mrd kroner) på denne måten skal overlates til forskningssektoren selv uten tilstrekkelig demokratisk medvirkning og kontroll av om den bidrar til samfunnsnytte. Dypest sett må det være et sentralt mål at offentlig finansiert forskning bidrar til å fremme de sentrale mål for

¹ Områdegjennomgang av Norges forskningsråd. *Rapport fra ekspertgruppe*. Levert til Kunnskapsdepartementet og Finansdepartementet 7. februar 2017. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/omradegjennomgang-av-norges-forskningsrad/id2542946/>

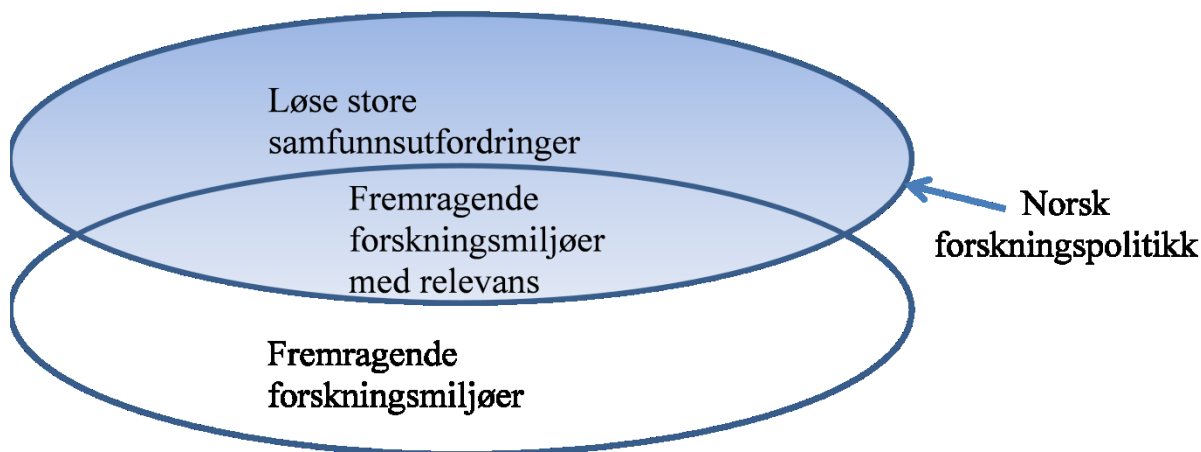
samfunnsutviklingen. LO frykter at konsekvensen av den forslåtte forskningspolitikken vil bli mindre samfunnsnyttig og relevant forskning. LO sitt mål er å øke relevansen i forskningen, både for å møte samfunnsutfordringene og styrke verdiskapingen. En prioritering av relevans hindrer ikke fremragende forskningsmiljøer. Men slike fremragende forskningsmiljøer handler ikke bare om å publisere i internasjonale fagtidsskrifter. Forskningsfronten kan like gjerne være i bedrifter, eller komme som resultat av ny forskning som bidrar til å omdanne Norge til et lavutslippssamfunn.

Relevans hindrer ikke kvalitet, men kvalitet kan hindre relevans

Forskning er en forutsetning for utvikling og vekst og helt nødvendig for å møte de store, sammensatte utfordringene Norge og verdenssamfunnet står overfor. Norge skal være en drivkraft i den internasjonale kunnskapsutviklingen og ha verdensledende kompetanse innenfor områder der vi har særlige fortrinn, og som er viktige for oss. Forskning og utvikling er avgjørende for å sikre innovasjon, teknologiutvikling og konkurransekraft.

LO mener den nye politikken til regjeringen vil få direkte konsekvenser for forskningsmulighetene i både næringslivet og særlig i instituttsektoren, ved at man vil vri finansieringen bort fra disse sektorene. Næringslivet og de teknisk-industrielle forskningsinstituttene har en nøkkelrolle for omstilling i både næringsliv og offentlige virksomheter.

Det er ingenting i veien for at det kan settes krav om at en samfunnsrelevant forskning også må være av høy kvalitet eller fremragende. Nye evalueringer i regi av Norges Forskningsråd viser høy faglig kvalitet og meget høy samfunnsnytte av forskningen på forskningsinstituttene. Her velges ofte problemstillingene ut fra samfunnsrelevans og det bygges fremragende forskningsmiljøer innen området i forskningsprosjekter og oppdrag for krevende kunder. Forskningsinstituttene viser dermed at det er mulig å sette samfunnsrelevans som hovedmål, og deretter legge til grunn fremragende forskningsmiljøer. Dette kan illustreres slik:

Vitenskapelig publisering – et kvalitetsmål?

Ekspertgruppen foreslår at det skal stilles enda høyere krav til vitenskapelig kvalitet enn i dag. Men de har ikke gjort rede for eller dokumentert at høyere vitenskapelighet vil føre til mer relevante og samfunnsnyttige resultater.

Ekspertgruppen foreslår en nedre terskel for at søknader skal oppnå støtte. I dagens karakterskala fra én til sju bør terskelen for vitenskapelig kvalitet settes ved karakteren seks. Både produktivitetskommisjonen og ekspertgruppen viser til at fremragende forskning måles etter publisering og sitering i de beste internasjonale prestisjetidsskrifter.

Flere aktører i forskningssektoren har stilt seg kritiske til en forskningspolitikk som er basert på at fremragende forskning er det viktigste fundamentet for at forskningen blir relevant for politikk, næringsliv og forvaltning. Leder for Forskningsinstituttene fellesarena, Lars Holden mener at vitenskapelig kvalitet forstått slik, vil utelukke forskning som kan ha nytteverdi for samfunnet, og vil nødvendigvis svekke samfunnsnyttene av forskningen.²

Seniorforsker i SSB, John K. Dagsvik (Samfunnsøkonomen, nr 2-2017) har stilt spørsmål om publisering i topptidsskrifter er ensbetydende med høy vitenskapelig kvalitet. Dagsvik mener at hva som er høy kvalitet kan være kontroversielt i forskningsverden og at den utbredte tellekantpraksisen i seg selv er uholdbar som evalueringsmetode for hva som er høy vitenskapelig kvalitet. I verste fall kan det gi svært misvisende kvalitetsvurdering. Han viser til at det innen økonomifaget er betydelig forvirring og strid om hva som regnes som relevant, interessant og innovativ forskning. En konsekvens av dette er kamp om kontroll over tidsskriftredaksjonene.

Denne tematikken har blitt aktualisert i diskusjonen om omorganisering av Forskningsavdelingen i SSB. Her har et internt utvalg gått samme vei som det regjeringsoppnevnte ekspertutvalget, og foreslått endringer basert på et snevert tellekantprinsipp i sin evaluering av forskningsvirksomheten. Dette blir misvisende når SSB ikke skal ha som mål å forske på tema som har størst sjanse for uttelling i internasjonale tidsskrifter.

Det norske vitenskapsakademiet har også vært opptatt av dette. I en rapport fra 2009 skrev de at hvis antall publikasjoner blir premierte, vil antall publikasjoner øke. Akademiet mener at en betydelig del av denne økningen vil kunne skyldes strategisk adferd snarere enn økende vitenskapelig kvalitet.³ De viser også til at det nederlandske vitenskapsakademiet har påpekt at målemetodens kvalitet er usikker. Videre viser de til et opprop blant sentrale redaktører i tidsskrifter som mener en rangering i ulike kategorier vil føre til en favorisering av bestemte tidsskrifter.⁴ Og siden publisering i disse gir et automatisk kvalitetsstempel vil forskere ledes i den retningen. Redaktørene mener dette vil redusere mangfoldet i publiseringskanaler og innsnevringen vil undergrave den brede debatt som tradisjonelt har vært grunnlag for faglig fornying og kritisk vurdering av vitenskapelig debatt.

LO er bekymret for en svekkelse av relevant forskning som kan løse de store samfunnsutfordringene. En slik bekymring deles av Philippe Larrue fra OECD. Larrue har ledet en gjennomgang av norsk forskning, og sa på en konferanse arrangert av Forskningsrådet 6. mars at en slik endring klart vil svekke samfunnsnyttene av forskningen. I land som England og Australia legges det også vekt på andre kriterier enn internasjonal publisering i ansettelse av professorater, nemlig bidrag som blir vurdert som samfunnsnyttig i bredere forstand.

LO slutter seg derfor til kritikken fra Dagsvik og Holden. LO vil også vise til at tidligere direktør i forskningsrådet, Arvid Hallén har gått kraftig ut mot produktivitetskommisjonens forestilling om at målet om kvalitet er uforenelig med målet om samfunnsnytte og relevans (Nytt Norsk Tidsskrift 03/2016). Forskningsrådet skriver også i sin kommentar til ekspertgruppen at ”man ikke kan løse kvalitetsutfordringene ved bare ett sett virkemidler”

² Lars Holden, administrerende direktør i Norsk Regnesentral og styreleder i Forskningsinstituttene fellesarena. Innlegg i Aftenposten 22.02.2017 og 12.03.2017

³ <http://www.dnva.no/binfil/download.php?tid=41358>

⁴ Centaurus 5 - 2009 journals under threat: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1600-0498.2008.00140.x/full>

(side 82 og 87). Forskningsrådet viser til egne undersøkelser som har vist at de som publiserer mest i internasjonale tidsskrifter har fått støtte fra bredden av virkemidler i forskningsrådet, der både relevans, innovasjon og høy kvalitet har blitt vektlagt.

LO vil også vise til at det innenfor profesjonsutdanningene (eksempelvis lærerfagene og sosialfagene) er viktig å stimulere til mer praksisnær forskning og fagutvikling. For profesjonsfag er det viktig å knytte kvalitetsbegrepet til blant annet relevans for praksisfeltet. I mange sammenhenger kan det stå som motsetning til en ønsket akademisering med krav om tynge vitenskapelige publikasjoner.

Svekket forskning i næringslivet?

Dersom Regjeringen legger ekspertutvalgets forslag til grunn, vil dette svekke næringslivsforskningen og stå i motstrid til Regjeringens signaler om å styrke denne. Dette er uheldig på flere måter, og vil svekke mulighetene til omstilling og verdiskaping i norsk økonomi. En svekkelse av dette målet vil være svært uheldig. Særlig når det gjelder samarbeid mellom akademia og næringslivet.

LO vil vise til at dette samarbeidet er viktig for innovasjon, sysselsetting og den økonomiske utviklingen. Bedrifter som samarbeider med universiteter og høyskoler får også en langt bedre økonomisk utvikling.⁵ Samtidig er det viktig å legge til rette for større bruk av «Nærings-ph.d.» og «Offentlig ph.d.», der dyktige fagfolk i arbeidslivet kan få tilrettelagte karriereløp i samarbeid med akademia. Slike ordninger er med på å bygge bro mellom akademia og næringslivet. LO vil også vise til nye forslag om innføring av nærings-postdoc og praksisprofessor.

Norge har et mål om at forskning og utvikling skal utgjøre 3 % av BNDP, men er langt unna målet om at næringslivets andel skal utgjøre 2 % av BNP. En svekkelse av forskningsmulighetene i næringslivet gjennom økt vekt på fremragende forskning vil føre til at Norge kommer enda lenger unna dette målet. LO vil vise til statsminister Erna Solberg sitt utspill i sommer om at den offentlige innsatsen skal tilsvare 1,25% av BNP innen 2025, og at veksten i offentlige FoU-bevilgninger skulle rettes mot næringsmessig vekst.⁶ Utspillet er ikke i tråd med det mandatet som Kunnskapsdepartementet og Finansdepartementet har gitt til ekspertutvalget om å flytte milliarder av forskningskroner fra næringsrettet forskning over til fremragende forskningsmiljøer.

Justering av dagens næringspolitiske mål

Selv om LO mener regjeringens LTP har truffet godt på temaområdene som prioriteres, ser vi et behov for enkelte justeringer. Utfordringene for samfunnet har endret seg etter at LTP ble vedtatt i 2014. Klimautfordringene blir stadig tydeligere og fall i oljepris viser behovet for et næringsliv som får flere bein å stå på. Teknologiutviklingen er rivende og nye løsninger tas stadig raskere i bruk i privat og offentlig sektor. Vi overskuer i dag heller ikke digitaliseringen og kraften i "big data" og kunstig intelligens. LO ser behov for økt samarbeid på tvers av fag, disipliner, sektorer og bransjer. Den reviderte langtidsplanen må i større grad ta inn over seg dette, og slik legge til rette for en langsiktig innsats for økt konkurransekraft og arbeidsplasser i Norge.

Næringsrettet FoU må få høyere prioritet og langtidsplanen må være næringsrelevant. Digitaliseringen av samfunn og næringsliv gir både utfordringer og muligheter og må løftes fram. Det er behov for økt kunnskap og kompetanse i hele forsknings- og innovasjonssystemet. Tiden er inne for å kople de klyngene hvor vi har ledende kompetanse i

⁵ 18/01/2017, Economic impact of research collaborations with NTNU, Prepared by DAMVAD Analytics

⁶ <https://www.dn.no/nyheter/2017/06/30/1834/Stortingsvalget-2017/solberg-lover-teknologimilliard>

dag med næringsklynger hvor vi også er i verdenstoppen. LO mener en bør ha større åpenhet for å ta i bruk porteføljestyring som supplement, i stedet for den tradisjonelle programorganiserings som dominerer i dag. Slik kan en sikre økt samarbeid på tvers av fag, disipliner, sektorer og bransjer.

Samtidig er det også viktig å styrke samspillet mellom regionale utviklingsaktører, utdannings- og forskningsinstitusjonene og regionalt næringsliv. Ulike regioner har ulike fortrinn og dette bør synliggjøres – og utnyttes - bedre enn i dag.

Forlag til nytt forskningstema – Arbeidsliv 2030

Dagens seks prioriterte tema i langtidsplanen passer godt med de tema som LO mener bør stå sentralt fremover. De handler om hav, klima, miljø og miljøvennlig energi, fornyelse i offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester, muliggjørende teknologier, og et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv. Dette er tema som LO i lang tid har støttet opp om. Samtidig mener LO i likhet med mange andre aktører at dagens langtidsplan har lagt for lite vekt på viktigheten av humaniora og samfunnsvitenskap. Planen reflekterer ikke i tilstrekkelig grad de endringsprosesser som er knyttet til religion, migrasjon, politiske og kulturelle konflikter. LO mener derfor at de humanistiske og samfunnsvitenskapelige fagene må tydelige inn, slik at langtidsplanen dekker hele forskningsverden og bedre får frem et helhetlig perspektiv på samfunn og kultur.

LO har i neste kongressperiode særlig trukket frem samfunns-, velferds- og arbeidslivsforskningen, forskning på og utvikling av norsk landbasert industri og næringsrettet forskning. LO er også opptatt av å jobbe for at det satses mer på forskning og utvikling for å omdanne Norge til et lavutslippssamfunn.

I høringen er et av spørsmålene om det er temaer og perspektiver som bør inn i LTP. LO vil benytte anledningen til å bringe inn et forslag om et nytt forskningstema og perspektiv innenfor de langsiktige prioriteringene. Vi har foreløpig valgt å kalle dette for "Arbeidsliv 2030".

Arbeidslivet har grunnleggende betydning for verdiskaping, velferd og materiell velstand i samfunnet, og for den enkeltes inntekt, helse, trivsel og identitet i lange faser av livet. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå overordnede velferdspolitiske mål med bred politisk støtte i det norske samfunnet. På sikt er det verdiskapingen i fastlandsøkonomien som må sikre norsk økonomi og norske levekår. Evne til markedstilpasning og omstilling – både i enkeltbedrifter og for økonomien som helhet – er nødvendig for å opprettholde konkurranseevne. Kunnskap og evne til læring framstår som den viktigste faktoren for økonomisk vekst.

Den norske arbeidslivsmodellen, med en partsstyrt arbeidslivsregulering på samfunnsnivå, sentralisert- og koordinert lønnsdannelse og et tillitsvalgtapparat som deltar aktivt i styring og forming av arbeidslivet på arbeidsplassnivå, har bidratt til et høyt kompetansenivå, omstillingsdyktighet og økonomisk vekst i verdensklasse. Disse sammenhengene er imidlertid ikke tilstrekkelig forstått, og heller ikke presist nok formulert i forsknings- og innovasjonspolitikken. Forståelsen av arbeidsmarkedsreguleringens betydning på vekst og velferd må styrkes for å sikre samfunnsmessig gode prioriteringer innenfor en rekke politikkområder framover. Det gjelder ikke minst innen arbeidslivspolitikken, næringspolitikken og de næringsrettede deler av forskningspolitikken.

I tillegg er den norske arbeidslivsmodellen og bedriftsdemokrati som bærebjelker, under kraftig press. Utenlandske trender og ledelsesteorier, også fra norske utdanningsinstitusjoner,

presser arbeidslivet i gal retning. Derfor mener LO det er viktig å utvikle kunnskap om det som skjer av endringer på den enkelte arbeidsplass, hvordan partssamarbeidet i lov og avtaleverket utøves, hvordan det endres, samt hvordan de ansattes medvirkning og medbestemmelse påvirkes av nye ledelses- og eierskapsformer. Vi trenger kunnskap om hvordan det norske bedriftsdemokratiet utvikler seg og kunnskap som bidrar til å videreutvikle og styrke den norske arbeidslivsmodellen.

Norge er blant landene i verden med høyest produktivitet, selv når vi ser bort fra grunnrenten fra petroleumsvirksomheten og justerer for kjøpekraften av inntektene. Men til tross for Norges høye produktivitet, scorer Norge generelt ikke spesielt godt når det gjelder forskning og utvikling. År etter år kommer Norge ut som middelmådig i europeiske og globale sammenlikninger. Norge bruker rundt 1,6 prosent av BNP på FoU, mens Danmark, Sverige og Finland alle bruker over 3 prosent. Det er særlig næringslivets investeringer i forskning og utvikling som skiller Norge fra sammenligningslandene. Samtidig er Norge i verdenstoppen når det gjelder produktivitet i arbeidslivet. Dette er et paradoks som er vanskelig å forklare. Særlig fordi man forutsetter at lav investering i FOU også skal føre til lav produktivitet. Man kommer antakelig ikke utenom den norske arbeidslivsmodellen for å komme nærmere en forklaring på «the Norwegian puzzle».

Den norske arbeidslivsmodellen legger blant annet opp til desentralisering av makt og myndiggjøring (empowerment) av medarbeiderne. Kombinert med et høyt formelt kompetansenivå og medarbeidere som gjennom livslang læring har høye problemløsningsevner, gir dette et grunnlag for såkalte inkrementelle innovasjoner, som er utviklet og initiert gjennom medarbeidernes kunnskap og engasjement. Inkrementelle innovasjoner er en serie med små forbedringer i produkter, produksjonsprosesser eller organisasjoner. Dette er ikke tradisjonelle FoU-strategier med fastlagte budsjetter, og får derfor ikke uttelling i FoU-statistikkene.

Eksisterende programmer ikke tilstrekkelig målrettede

Vi mangler forskning på årsakene til at den norske arbeidslivsmodellen produserer produktivitet i verdenstoppen. Det er først når vi forstår årsakene vi kan være sikker på hvilke tiltak som styrker mekanismene fram mot 2030, og hvilke drivkrefter som kan svekke dem.

VAM er det største samfunnsvitenskapelige forskningsprogrammet i Norge og kommer nærmest i å kunne tenkes å dekke behovet for arbeidslivsforskningen som etterlyses. Programmet dekker imidlertid et svært stort tematisk felt, mange disipliner og samfunnssektorer. Mange av disse temaene faller utenfor, eller befinner seg i randsonen, av hva som er kjernemekanismene fra den norske arbeidslivsmodellen til økonomisk vekst og velstand. Det er derfor behov for et nytt arbeidslivsprogram.

Hovedpunkter i et nytt arbeidslivsforskningsprogram

Arbeidsliv 2030 er et forslag om nytt nasjonalt og partsbasert forskningsprograminitiativ mellom arbeidslivets hovedorganisasjoner og myndighetene, sentralt og regionalt. Programmet skal gå i perioden 2019-2030. Aktivitetene skal understøtte regionale utviklingsstrategier og anvende eksisterende bedrifts- og kunnskapsklynger. Kunnskapsgrunnlaget innen feltet skal styrkes gjennom vitenskapelig produksjon og publisering.

Programmet er tenkt å ha fire delstrategier:

1. Arbeidsliv 2030 skal styrke forsknings- og utviklingsmiljøenes kunnskap om hvordan partsmedvirkning på både mikro- og makronivå bidrar til norsk omstillingsdyktighet, sosial kapital (tillitt), produktivitet og økonomisk vekst.

2. Arbeidsliv 2030 skal gi oss en kunnskapsbase for hvordan Norge gjennom kompetansepoltikken skal hindre økt lavlønnskonkurranse fra en rekke kilder som ventelig vil forsterkes i årene framover, og på den måten sikre bærekraften til den norske arbeidslivsmodellen.
3. Arbeidsliv 2030 skal styrke hovedorganisasjonenes arbeid omkring bedrifts- og virksomhetsutvikling og innovasjon.
4. Arbeidsliv 2030 skal etablere arenaer der forsknings- og utviklingsmiljøene deltar aktivt i virksomheters utviklings- og innovasjonsstrategier.

I tillegg vil det etableres programovergripende aktiviteter, i form av nasjonale og regionale møteplasser, konferanser og felles publisering. Internasjonal utveksling og samarbeid om gjennomføring av forskningsoppdrag oppmuntres.

Mer fokus på viktige tema i høyere utdanning

LO har noen forslag til noen tema innenfor høyere utdanning som bør sterkere inn i dagens langtidsplan.

For det første mener LO at behovet for yrkesfaglig kompetanse må langt sterkere inn i en revidering av langtidsplanen. I SSBs siste framskrivning til 2030 er det lagt frem en prognose om et betydelig underskudd av personer med yrkesfaglig kompetanse fra videregående opplæring. Dette har betydning for både universitetene og høgskolene, men kanskje særlig for fagskolene. Fagskolene har nå blitt høyere yrkesfaglig utdanning, og skal bl.a. gi etter- og videreutdanning til de med yrkesfag. Samtidig har Stortinget nylig vist til i sin behandling av fagskolemeldingen at det i fremtiden må bli en bedre balanse mellom yrkesfaglig og akademisk kompetanse. Fagskolene må derfor omtales i den justerte langtidsplanen.

For det andre savner LO en omtale av hvordan en langtidsplan kan redusere den omfattende midlertidigheten blant ansatte på universitetene og høgskolene. LO er opptatt av at vitenskapelig personell ansatte ved UoH må gis gode arbeidsforhold med faste hele stillinger. Dette er et tema som må sterkere inn. I dag er særlig Universitetene storforbrukere av midlertidige tilsetninger, utover lovhjemlede stipendiat og post.doc-stillinger. Dette gjelder både administrative, tekniske og vitenskapelige stillinger. Det er alt for mange som blir gående i årevis på kortvarige kontrakter, ofte knyttet til eksternt finansierte prosjekt. Arbeidsgiveransvaret blir derfor utydelig. Derfor er det viktig at regjeringen innskjerper at hovedregelen skal være faste ansettelser, også ved eksternt finansierte prosjekter.

or det tredje ønsker LO at samarbeid med arbeidslivet kommer inn i langtidsplanen. Samarbeid om å styrke arbeidslivsrelevansen og mer praksis er relevant i alle fag, og kanskje særlig innenfor profesjonsfagene. Profesjons-utdanningen må ha en sterk tilknytning til praksisfeltet. Praksisstudier er en sentral del av profesjonsdannelsen, hvor teori og kunnskap som tilegnes skal anvendes og utforskes av den enkelte student i samspill med arbeidslivet. Dette gir et viktig grunnlag for skjønnsutøvelsen som yrkesutøvelsen innebærer, og som er sentral i sluttkompetansen. Praksisperiodene må kvalitetssikres gjennom formalisert samarbeid mellom studiestedene og praksisfeltet. Praksisveileder må ha relevant faglig kunnskap og veiledningskompetanse, og som hovedregel være samme profesjon som studenten. I en videre sammenheng er det viktig å styrke samarbeidet med arbeidslivet fordi vi står overfor store omstillinger, med stort behov for kompetansepåfyll. Samarbeid med arbeidslivet må derfor sterkere inn i langtidsplanen. I dag er det bare omtalt kort.

Finansiering og opptrapping

LO har i dette innspillet foreslått et nytt forskningsprogram – arbeidsliv 2030. Utover dette vil LO sikre en solid basisfinansiering av forsknings- og utdanningsinstitusjonene, og mener

at Norges samlede forsknings- og utviklingsinnsats må få et betydelig økonomisk løft. Et slikt løft må gå til å innfri ambisjonene i de forskningspolitiske målene som er nedfelt i langtidsplanen.

Med vennlig hilsen
LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Roger H. Heimli
(sign.)

Roger Bjørnstad
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.